

KOVÁSZNA MEGYE ÉSZAKNYUGATI RÉSZÉNEK ÁSVÁNYVÍZEI ÉS GÁZÖMLÉSEI¹

KISGYÖRGY ZOLTÁN
geológus

Románia ásványvíz-tartalékainak szempontjából Kovászna megye a második helyet foglalja el. Ez világviszonylatban is jelentős mert az ásványvízkincs egyre nagyobb százalékban vesz részt megyénk és hazánk gazdasági potenciáljának növekedésében.

Ásványvízkincs tartalékaink feltárása és pontos megállapítása a jövő feladata. Az eddigi tanulmányok főleg a kiaknázás alatt lévő ásványvíztöltődék és azok zónájának távlati fejlesztése szempontjából tanulmányozták a meglévő tartalékok növelésének kérdését. Ugyan így áll a helyzet a gázömlések esetében is. Az elmúlt negyedszázad alatt egyre több tanulmány és szakmunka terjedt ki elszigetelt módon, területek vagy források tanulmányozására, amelyek radiológiai vizsgálatokkal és főleg gyógyászati kísérleteredményekkel gazdagították eddigi ismereteinket.

Vitathatatlan azonban, hogy aktuálissá vált a megye ásványvíz-kincseinek kellő tudományos, gazdaságföldtani felmérése és a tartalékok megállapítása, amely kötelező két szakaszban, a természetes kiömlések feltérképezésében és fúrások által végzett kutatásokban kell megvalósuljon. Ezzel párhuzamosan pedig el kell készíteni Kovászna megye részletes hidrogeológiai térképét. Mindezek, a kiaknázás alatt lévő egységek gazdasági technikai tanulmányaiban előrelátott fejlődési keretekkel kiegészítve megadná e földterület ásványvízgazdagságának reális képét.

A kutatások kezdeti szakaszának megfelelően ez a jelentés jellegű tanulmány egy 1968-ban megkezdett és 1971 nyarán bevégzett térképezési és hidrográfiai megfigyelő munka eredményét foglalja össze a megye

---

1) Előadva a Földrajzi Társaság Kovászna megyei fiókjának 1972. január 9-én tartott tudományos ülésén.

északnyugati részére vonatkozóan, gyakorlati jellegű megállapításokkal és javaslatokkal.

*

A jelentéshez mellékelt térképvázlaton feltüntettük a felkeresett és felleltározott eddig ismert és ismeretlen ásványvízforrásokat. Neveiket a lakosság által használt megnevezéssel, az újakat pedig általunk adott elnevezéssel tüntettük föl.

1. Vargyas határában:

- **Ásványvízforrások:** Borvíztöltőde forrása (1).
- **Sósforrások:** a Rikai sóskút (2).

2. Olasztelek határában:

- **Ásványvízforrások:** Nyílaki bv. (3), Nemzeti vagy Fingó bv. (4), Likaskő borvize (5), Fürdő borvíz (6), Csapos bv. (7), Boldond bv. (8), Feketési bv. (9).

3. Székelyszáldobos határában:

- **Ásványvízforrások:** keresztúti Bethlen fürdő (10), Faluvégi bv. (11), Nagy Están borvize (12), Tanya bv. (13), Sziki bv. (14), Nyárás alatti bv. (15), Szálka bv. (16), Ikró bv. (17), Bakrotorrai vagy Tóth Mózi borvize (18), Szikorra alatti (19), Demeter Dénes kaszálóján való (20), Kotyor pataki bv. (21).

4. Erdőfüle—Bardóc határában:

- **Ásványvízforrások:** Falu borvize (22), Faluvégi faköpüs (23), Szárváni kút (24), Kis-Kósági bv. (25), Kuvaszói bv. (26), Fenyőspataki bv. (27), Hájagi bv. (28), Muhari bv. (30), Farkasmezői 1 sz. (31), Farkasmezői 2 sz. (32), Aranyosi bv. (33), Egres bv. (34), Kormos-Fehérpataki „benzi“ alatti bv. (35), Vincze bv. (36), Csurgó bv. (37), Medve barlangi bv. (38), Szikszai bv. (39), Széncsúri bv. (40), Kossós bv. (41), Halasági bv. (42), Szonda bv. (43), Kisági 1 sz. bv. (44), Tányérosi vagy Bojtori (2 sz. Kisági) bv. (45), Kovácsok 1 sz. bv. (46), Kovácsok 2 sz. bv. (47).

5. Felsőrákos határában:

- **Ásványvízforrások:** Faluvégi szonda bv. (48), Falu borvize (49), Malomfelé lévő bv. (50), Mária forrás (51).
- **Sósforrások:** a Sós-kút (52).

6. Barót határában:

- **Ásványvízforrások:** Szálaserdői (53), Szondaborvíz (54), Takó bv. (55), Gáti régi bv. (56), keresztúti Új szonda bv. (54 bis).

7. Köpec határában:

- **Ásványvízforrások:** Fenyős bv. (57).

8. Miklósvár határában:

- **Kénes források:** Székátalji Büdöskút (58).

9. Középpajta határában:

— **Kénes források:** Móriczpataki források (59), Ölyvesárki büdös-
víz (60).

10. Bölön határában:

— **Ásványvízforrások:** Kénosi 1 sz. (61), Kénosi 2 sz. (62), Far-
kaslaki bv. (63), Zugói borvizek (64—65).

— **Kénes források:** Büdöskút (66), Gyertyánosi kotlosvíz (67).

— **Sósforrások:** Sospataki 1 sz. (68), Sospataki 2 sz. (69).

11. Bibarcfalva határában:

— **Ásványvízforrások:** Borhegyi (70), Fürdő borvíz (71—74), Má-
jus 1 (volt Baross) (75—78), Bertalan György kaszálója beli
(79), Langyos bv. (80), F3 bv. (81).

12. Magyarhermány határában:

— **Ásványvízforrások:** Alszezi bv. (82), Boér bv. (83), Róka bv.
(84), Szikra bv. (85), Ágostonhídi bv. (86), Szénakerti 1 sz. bv.
(87), Szénakert 2 sz. bv. (88), Feketepataki bv. (89), Cigány-
lábi bv. (90), Pető borvize (91), Megyes pusztai bv. (92), Án-
gyélikai bv. (93).

13. Kisbacon határában:

— **Ásványvízforrások:** Sántéri bv. (94), Kisbaconi „Rezes“ (95),
Kőrises bv. 1 sz. (96), Kőrises 2 sz. (97), Tamásné borvize (98),
Balló bv. (99), Zöld Pál borvize (100), Érces bv. (101), Arany-
bánya borvize (102), Istenkasi bv. (103), Györkovácsi fürdő bv.
(104), Györkovácsloki bv. (105), Györkovácsloki bis bv. (106),
Györkovácsloki terc bv. (107), Gyöngyerdő alatti bv. (108),
Bodvaji bv. (109), 439 sz. szonda bv. (110), Kisfenyősi bv. (111),
Nagyfenyősi bv. (112).

— **Mofetták:** Kisfenyősi mofetta.

14. Nagybacon határában:

— **Ásványvízforrások:** Falu borvize (113), Sugói bv. (114), Szil-
pataki bv. (115), Köveshegyi bv. (116), Mihály András borvize
(117), Magyaros alji bv. (118), Pihenői bv. (119), Muhási bv.
(120), Fenyőorri bv. (121), Veress Dezső borvize (122), Nádas-
alji bv. (123), Kégyósi Rezes bv. (124), Lágycöspataki bv. (125),
Sötétpataki bv. (126).

15. Uzonkafürdő határában:

— **Ásványvízforrások:** Főforrás (127), Hatforrás (128—133), Pisz-
rangos bv. (134), Sospataki bv. (135).

16. Zalánpatlak határában:

— **Ásványvízforrások:** Csuklyoni bv. (136), Csuklyoni fürdő (137),
Köhösfeji bv. (138), Préda Gyuri kútja (139), Karácson borvize
(140), Bugyogói 1 sz. bv. (142), Bugyogói 2 sz. bv. (143), Ke-
rekdombi bv. (144), Nádasi bv. (145).

— **Mofetták:** Álnás-völgyi mofettasor.

— **Kénesforrások:** Györkovácsi forrás (141).

A számbavétel eredményeit a következő táblázatban foglaltuk össze :

megnevezés	feltérképezve és nyilvántartásba véve	a m e l y b ől	
		az irodalomban ismert	az irodalomban eddig ismeretlen
— ásványvizek (szénsavasok)	132	51	81
— kénes édesvizek	8	6	2
— sósvizek	5	5	—
— mofetták	5	—	5
összesen:	145+5	62	83+5

A táblázat azt bizonyítja, hogy a források két harmada eddig ismeretlen volt az ásványvizekkel foglalkozó szakirodalom számára. Bővült a kénes édesvizek száma és új — eddig a Baróti medencében — ismeretlen természetes gázömléseket, mofettákat tártunk fel, amelyek közül a Zalánpatak melletti Álnás völgy feltörései igen jelentősek.

A számbavett források közül csak néhánynak ismert vegyi összetétele, hőmérséklete és vízhozama. Az 1968—1971 nyaráig terjedő időszakban végzett megfigyelések alapján bebizonyosodott, hogy a források nagy többségének vízhozama állandó és nincs kitéve a helyi csapadék ingadozásának.

Az ásványvízforrások jelenlegi helyzetét szemlélteti a következő táblázat :

megnevezés	összesen	e b b ől				eltűnő félben lévők	vegyileg és orvosilag ismertek	értékesítve	
		gondozott állapotban		gondozatlan állapotban				iparilag	ívókura formájában
		db.	%	db.	%				
— források	134	17	12,7	117	87,3	22	4	2	24
— létező és romba- dőlt fürdőme- dencék	11	2	1,8	9	8,2	7	2	2	—
összesen:	145	19	13,1	126	86,9	29	6	4	24

Következésképpen megállapítható, hogy a forrásoknak csak 13 százaléka gondozott, nagyrésztük tehát teljesen gondozatlan állapotban van. Ennek következtében 22 forrás és 7 egykor használt kiváló fürdő-

medence eltünőfélben van. A forrásokat üledékeik leiszapolták, a medencék omladozó állapotban vannak. Különösen kár ez az édes kénes vízi medencék esetében, amelyek vízének ismert kuratív hatása van, megyénk területén elég kis számban ismertek és az ismertek vízhozama pedig kicsi.

Az erdővidéki medence északi peremén — a Dél-Hargitában — feltörő források többsége csupán vasas szénsavas víz, ellenben a Baróti hegységet és a medencét kitöltő üledékeket áttörök vize igen gazdag ásványi sókban. A mai források foglalása mindössze 19 esetben felel meg csak a mérnökgeológia és a higiénia követelményeinek. Kevés forrásnak van védterülete. Legtöbb csordák, juhnyájak által szennyezett környezetben van.

Mindezek ellenére a kutatások kimutatták, hogy a Baróti medence sokkal gazdagabb ásványvíztartalékokkal rendelkezik mint ahogy azt eddig hittük. S ha mindezekhez hozzávesszük az erdővidéki széntelep kutatása alkalmával végzett hidrógeológiai fúrások eredményeit, amelyek kiaknázhatatlan mennyiségű — másodlagosan települt — ártézi jellegű ásványvíztároló rétegeket tártak fel, még jobban körvonalazódik a megye e részének gazdaságföldrajzi jelentősége.

*

A fentiekből egy sor olyan feladat következik, amely irányadó megyénk e részének, de általánosan a megye területén lévő ásványvíz-alap gondozásának szempontjából.

1. A gondozatlan forrásokat a faluközpontok néptanácsainak irányítása alatt ki kell takarítani, levezető árkokkal ellátni, amely a mezőgazdasági területek megvédése szempontjából is ajánlatos. Olcsó és rögtönzött kerítésekkel védterületet kell biztosítani a szennyezett környezetű források körül.

2. Vízhozammérés, pH, hőmérséklet és radiológiai mérések elvégzése.

3. Az arra alkalmas források foglalásának korszerűsítése a talajgeológiai körülmények szigorú figyelembe vételével.

4. A nagyobb vízhozamú és jelentősebb források vízének vegyi elemzése, amelyek lehetővé teszik azok terapeutikai értékének orvosi felbecsülését.

5. Az eredmények alapján tanulmányt készíteni és kimutatni, hogy melyek azok a zónák és forráscsoportok, amelyek a jövedelmezőség szabályait tiszteletben tartva alkalmasak lennének újabb ásványvíztöltődék, gyógyfürdők, gőzlők, szanatórium és strandfürdők létesítésére és építésére.

6. Az ivókúrára alkalmas források kivezetése a turisztika és a külföldi forgalmat lebonyolító főbb útvonalak mellé.

7. Hasonló jellegű számbavétel, térképezés és jelentés elkészítése a megye többi területeire vonatkozóan is.

IRODALOM:

1. BÁNYAI JÁNOS: A volt Háromszékmege ásványvizei. A Sepsiszentgyörgyi Tartományi Múzeum Évkönyve. Marosvásárhely, 1955.
2. KISGYÖRGY ZOLTÁN: Jelentés az Erdővidéki medence ásványvizeinek és strandfürdőinek helyzetéről az 1968. jún. 15. és júl. 30. között végzett leltározás és térképezés alapján. Köpecbánya, 1968 (kézirat).

Apele minerale și emanațiunile mofetice din partea de NV al județului Covasna

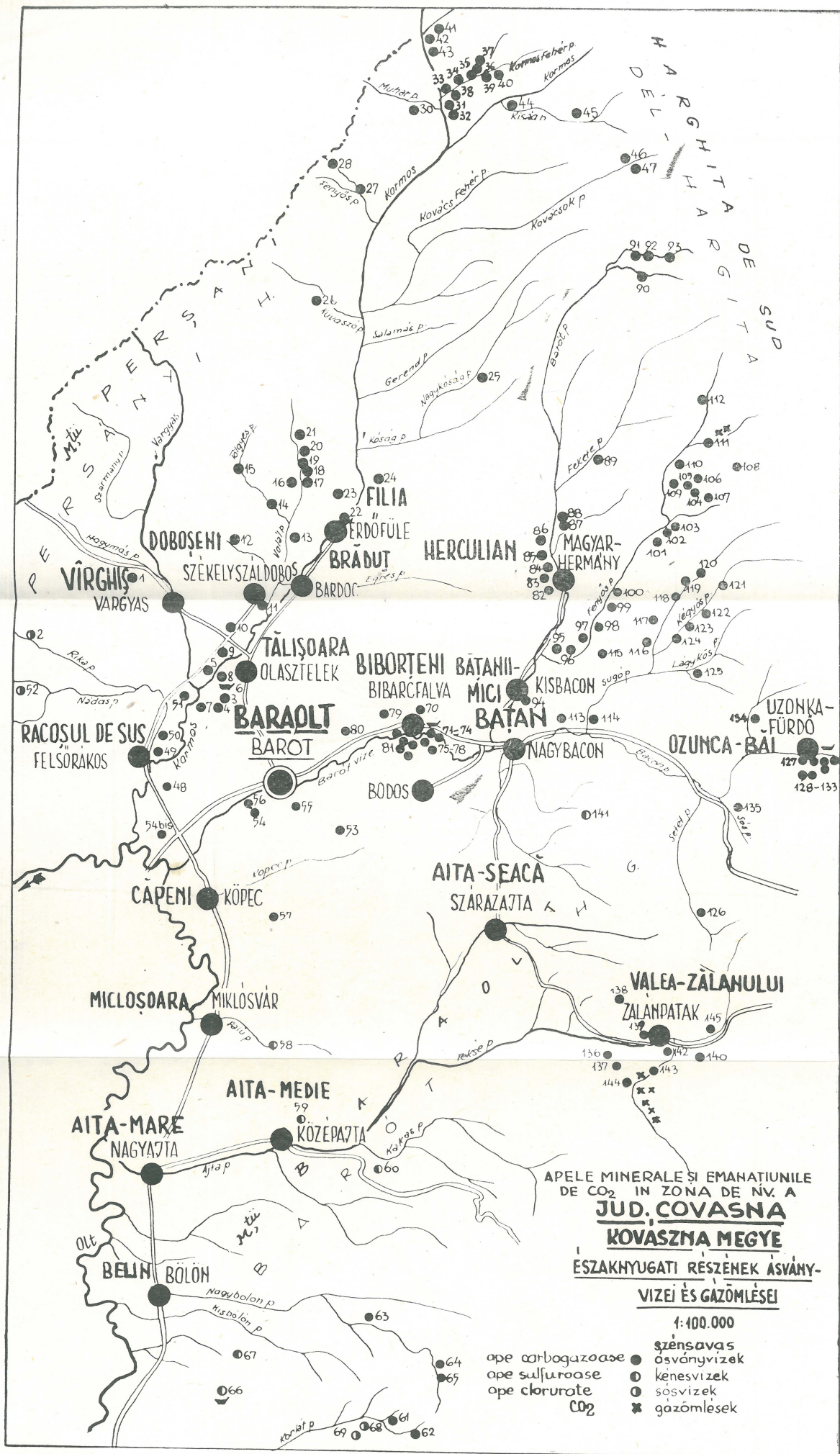
(REZUMAT)

de geol. Z. KISGYÖRGY

Lucrarea prezintă rezultatele cercetărilor și inventarierilor tuturor izvoarelor de ape minerale, izvoare sulfuroase și sărate din zona Harghitei de sud, Depresiunii Baraolt și Ulucul Oltului, executate de autor în perioada 1968—1971.

Describe un număr de 145 de iviri naturale, dintre care 83 necunoscute pînă în prezent în literatura de specialitate. Autorul descoperă de prima oară emanațiuni mofetice în această regiune (zona Bodvaj și Valea Zălanului). Se face aprecieri asupra rezervelor de zăcăminte hidrominerale puse în evidență și prin forajele hidrogeologice, rezerve care par mult mai mari față de cele cunoscute pînă în prezent.

Se prezintă în mod critic situația actuală al acestor izvoare, făcînd propuneri concrete pentru valorificarea și mărirea rezervelor existente în vederea creșterii potențialului economic al județului Covasna.

APELE MINERALE SI EMANATIUNILE DE CO₂ IN ZONA DE NV. A
JUD. COVASNA
KOVASZNA MEGYE
 ÉSZAKHUGATI RÉSZÉNEK ÁSVÁNY-

VIZEI ÉS GAZÓMLÉSEI

1:400.000

●	szénasavas	○	ősványvizek
○	apē sulfuroase	○	kénvizek
○	apē clorurate	○	sós vizek
CO ₂		✱	gazómlések